

Nr 59.

Ankom till riksdagens kansli den 4 maj 1934 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om ändring i lagen om förbud mot politiska uniformer m. m.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 130, av herr *Meyerhöffer* m. fl. har yrkats, att riksdagen ville besluta att lagen den 30 juni 1933 om förbud mot politiska uniformer omedelbart upphäves.

I två likalydande motioner, nr 157, i första kammaren av herr *Johansson, Johan Bernhard*, m. fl. och nr 334 i andra kammaren av herr *Lindman* m. fl., har hemställts att riksdagen ville besluta visst nedan närmare angivet tillägg till nämnda lag.

Motionerna ha hänvisats till lagutskott och behandlats av första lagutskottet.

Ifrågavarande lag är av följande lydelse:

Konungen äge, där det för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet finnes påkallat, förbjuda bärande av uniform eller liknande klädedräkt, som tjänar att utmärka bärarens politiska meningsriktning. Sådant förbud skall jämväl avse uniformsdel, armbindel eller annat därmed jämförligt i ögonen fallande kännetecken.

Den som bryter mot utfärdat förbud straffes med dagsböter. Fortsätter någon att bryta mot förbudet under tid då han är ställd under tilltal för sådan förseelse, skall för varje gång stämning utfärdats och delgivits till enahanda ansvar dömas. Vad olovligen burits vare förbrutet.

Överträdelse av förbudet ligger under allmänt åtal, som anhängiggöres vid polisdomstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

Böter som ådömas enligt denna lag tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas gäldande, förvandlas de enligt allmän strafflag.

Enligt slutbestämmelsen till lagen skall den gälla till och med den 30 juni 1935.

Den 20 juli 1933 har Kungl. Maj:t med stöd av lagen utfärdat en kungörelse, däri stadgas förbud mot bärande av uniform eller liknande klädedräkt, som tjänar att utmärka bärarens politiska meningsriktning. Förbudet avser enligt kungörelsen jämväl uniformsdel, armbindel eller annat därmed jämförligt i ögonen fallande kännetecken.

I propositionen, nr 255, till 1933 års riksdag med förslag till ifrågavarande lag anförde föredragande *departementschefen* till motivering av förslaget bland annat:

Enligt erfarenhetens vittnesbörd kunde bärandet av politiska uniformer verka utmanande, skärpa motsättningen mellan anhängare av olika åskådning

gar samt lätt nog, särskilt i politiskt mera upprörda tider, framkalla stridigheter och våldshandlingar mellan oliktankande. Några länder hade också nyligen funnit sig föranlåtna att i sin lagstiftning upptaga bestämmelser, som rikta sig mot bärandet av dylika uniformer. Vad beträffade förhållandena i vårt eget land hade anhängare av vissa politiska meningsriktningar under senare tid efter utländska förebilder anlagt uniform i hopp att detta skulle ge ökat eftertryck åt de uniformsklädda gruppernas politiska propaganda. Härav hade också hos oss visat sig uppkomma sådana olägenheter, som i andra länder framträtt såsom följd av uniformsbruket. Det syntes därför önskvärt att i tid stävja detta bruk. Funnes bärandet av uniformer medföra fara för ordning eller säkerhet, vore det tydligen ett samhällsintresse av vikt att förbjuda detsamma. Även om ett uniformsförbud innebure ett ingrepp i den enskildes frihet, torde alla lojala medborgare utan vidare finna sig i ett sådant praktiskt föga betydande ingrepp, om detta av statsmakterna funnes påkallat för ordningens upprätthållande.

Närmast avsåges med förslaget att träffa bärandet av uniformer och dylikt, som bärarna anlagt i syfte att därigenom på ett demonstrativt sätt framhäva den politiska åskådning de omfatta. I förslaget angäves närmare vad som skall vara förbjudet att bära. Därav framginge, att bärandet av tecken, som ej kunde anses jämförliga med de i lagtexten angivna, t. ex. smärre märken, icke skulle kunna drabbas av ett förbud.

Första lagutskottet anförde i avgivet utlåtande, nr 53, över propositionen, bland annat:

Det syntes vara allmänt känt, att under senare år medlemmarna av vissa politiska organisationer börjat anlägga en enhetlig dräkt eller därmed jämförliga kännetecken, tydligen i syfte att manifesteras den politiska åskådning de omfattade. På skilda platser inom landet hade detta bruk visat sig verka irriterande på oliktankande och därigenom ägnat att störa ordningen. Utskottet funne därför en lagstiftning om förbud mot politiska uniformer vara av behovet påkallad.

Givetvis måste enligt sakens natur svårigheter möta att erhålla effektiva och lämpligt avvägda lagbestämmelser i förevarande hänseende. Förslaget som vore uppgjort med ledning av utländsk lagstiftning i ämnet syntes emellertid kunna godtagas, helst om lagstiftningen såsom utskottet hemställde gjordes provisorisk. Lagen syntes icke lägga hinder för att bruka klädedräkt eller kännetecken av däri angiven art i hemmet och den enskilda samvaron.

Då vid politiska demonstrationer fungerande ordningsmän borde äga möjlighet att bära kännetecken på denna sin egenskap utan att därigenom anses bryta mot förbudet, vore det lämpligt, att polismyndigheterna för sådant ändamål fastställde ett för samtliga politiska organisationer gemensamt tecken i form av armbindel i viss färg eller dylikt.

I motionen II: 130 anföres, att lagen lett till orimliga konsekvenser i det att myndigheterna i vissa fall ansett sig böra ingripa mot bärandet vid politiska föredrag av armbindlar i de svenska färgerna. Å andra sidan hade lagen bland annat icke tillämpats å personer som vid politiska möten uppträtt i så kallade talkörer och därvid varit iförda enhetlig klädedräkt i form av gröna blusar av ryskt snitt. Nu ifrågavarande motionärer ansåge för den skull att lagen omedelbart borde upphävas.

I motionerna I: 157 och II: 334 anföres, att tolkningen av lagen visat sig förenad med vissa svårigheter. Bland annat hade ovisshet uppstått, huruvida

uniformsförbudet avsåge även armbindel, marskalksband eller kokard i blågula färger utan något partipolitiskt kännemärke, burna enligt vedertaget skick som funktionärstecken. För nationell känsla måste det anses stötande att rätten att bära fosterlandets färger på det sätt som av gammalt brukats över huvud kunde ställas under diskussion.

Uti dessa motioner yrkas för den skull, att riksdagen måtte besluta nedan angivna tillägg till första stycket i lagen:

»Konungen äge, där det för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet finnes påkallat, förbjuda bärande av uniform eller liknande klädedräkt, som tjänar att utmärka bärarens politiska meningsriktning. Sådant förbud skall jämväl avse uniformsdel, armbindel eller annat därmed jämförligt i ögonen fallande kännetecken, *med undantag dock för blågul armbindel, blågult marskalksband och blågul kokard, icke försedda med politiskt kännetecken samt burna på vedertaget sätt för att utmärka funktionärskap.*»

Enligt utskottets mening har förevarande lag varit till nytta i de hänseenden som åsyftades med densamma. Och lagen vars giltighetstid utgår den 1 juli 1935 lärer alltjämt vara behöflig. Utskottet måste fördenskull avstyrka det i motionen II:130 framställda yrkandet om omedelbart upphävande av lagen.

Utskottet.

Vad härefter angår den ändrade lydelse av lagen som föreslagits i motionerna I:157 och II:334 är det bekant, att personer, vilka vid politiska möten, där de enligt uppgift haft vissa särskilda funktioner att fylla, burit blågula armbindlar, blivit efter åtal dömda till ansvar för överträdelse av lagen. Genom två nyligen meddelade utslag har emellertid Svea hovrätt befriat från ansvar. Hovrättens utslag som vunnit laga kraft torde tillgodose de uti nu förevarande motioner framförda synpunkterna.

På grund av vad sålunda i fråga om de olika motionerna anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 4 maj 1934.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerman*, *Anderson* i Hägelåkra, *Bissmark**, *Larson* i Lerdala, *Norling*, *Svenson* i Eskhult*, *Öhman* och *Heüman*;

från andra kammaren: herrar *Linnér**, *Lindqvist*, *Nilsson* i Autnäs och *Hedlund* i Östersund, fru *Östlund* samt herrar *Olsson* i Rimforsa, *Olsson* i Mellerud och *Gardell* i Stenstu*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.